

Instytut Nenckiego, a w szczególności Zakład Neurofizjologii znowu poniósł dotkliwą stratę:

Z głębokim żalem zawiadamiamy, że 1 marca 2007 r. odeszła od nas nasza długoletnia koleżanka **Prof. dr hab. Irena Łukaszewska-Buląt**

Irena Łukaszewska-Buląt, urodzona w 1926 r., była jedną z nielicznych już grupy naszych kolegów, którzy pamiętają okres reaktywacji Instytutu Nenckiego w Łodzi, po II wojnie światowej. Rozpoczęła pracę w Instytucie w 1950 r. jeszcze jako studentka, na rok przed uzyskaniem tytułu magistra filozofii w zakresie biologii ogólnej na Uniwersytecie Łódzkim. Pracowała początkowo pod kierunkiem prof. Liliany Lubińskiej nad regeneracją nerwów obwodowych u żaby i przepływem aksoplazmy, później zaś prowadziła badania pod kierunkiem prof. Jerzego Konorskiego. Stopień doktora nauk przyrodniczych uzyskała w 1963 r., doktora habilitowanego w 1973 r., a tytuł profesora w roku 1988. Główną Jej tematyką badawczą, której wierna była przez całe życie, było wieloaspektowe badanie różnych form pamięci u szczurów przy użyciu metod behawioralnych, ablacyjnych i farmakologicznych. Już we wczesnych latach swej pracy stworzyła doświadczalny model badania pamięci krótkotrwałej u szczurów w teście reakcji powracania do miejsca startowego w labiryncie. Zanalizowała, jakimi bodźcami szczur posługuje się w tych reakcjach i jakie znaczenie dla tej formy pamięci mają uszkodzenia różnych struktur korowych (np. bieguna czołowego) i podkorowych mózgu (np. struktur zaangażowanych w różnicowanie bodźców wzrokowych, a także hipokampa i jądra ciała migdałowatego). Wprowadziła także do badań pamięci rozpoznawczej test reakcji na zmianę. Ważnym zagadnieniem badawczym, nad którym pracowała, była także charakterystyka uczenia się i pamięci w zwierzęcym modelu pierwotnego nadciśnienia tętniczego u ludzi. Za swoje prace uzyskała szereg nagród (m.in. nagroda Zespołu Sekretarza Naukowego P.A.N. w 1971; nagroda Polskiego Towarzystwa Fizjologicznego). Od 1974 r. do 1996 r. (z krótkimi przerwami z powodu choroby) była kierownikiem Pracowni Fizjologii Pamięci w Zakładzie Neurofizjologii. Wyniki swych badań opublikowała w kilkudziesięciu pracach w renomowanych czasopiśmie anglojęzycznych. Wykształciła także trzy doktorantki, które twórczo kontynuują pracę badawczą w dziedzinie neurofizjologii. Była utalentowanym i pełnym inwencji badaczem, wybitnym specjalistą i autorytetem w dziedzinie badań pamięci, osobą, którą cechowała duża samodzielność i niezależność umysłu, przy jednoczesnej gotowości do pomocy innym. Prócz pracy naukowej, Irena miała jeszcze jedno oblicze, nieznanne na ogół w Instytucie: urodzona w Warszawie i mieszkająca na Żoliborzu, w czasie niemieck-

kiej okupacji jako młoda dziewczyna uczyła się na tajnych kompletach, należała do Szarych Szeregów, a w 1944 r. brała udział w Powstaniu Warszawskim jako łączniczka i sanitariuszka, o pseudonimie „Szarotka”. Związana była ze zgrupowaniem „Żywiciel” AK walczącym na terenie Żoliborza. Za swój udział w konspiracji i Powstaniu otrzymała szereg odznaczeń: Warszawski Krzyż Powstańczy (1988r), Krzyż Partyzancki (1994), Krzyż Armii Krajowej (1994) oraz Medal za Warszawę 1939-1945. I do tych wspomnień młodzieńczych wróciła Irena po przejściu na emeryturę w 1997 r. Była inicjatorką i inspiratorką, a później redaktorką książki pt. „Droga powrotna. Warszawskie Termopile 1944” wydanej przez Dom Wydawniczy Bellona w 2005 r. Książka ta zawiera opis losów uczestników walk powstańczych na Żoliborzu po upadku Powstania Warszawskiego, a więc obóz przejściowy w Pruszkowie, wywózki z obozu, tułaczki po całej Polsce i różnych kontynentach. Książka ta jest nie tylko bardzo interesująca i dobrze zredagowana, ale też dotyczy dotychczas nieopisywanej tematyki, jaką były nieszczęsne losy ocalałych powstańców. Praca nad tą książką zajęła Irenie szereg lat, w czasie których mogła nadal twórczo spożytkować cały swój potencjał intelektualny, przyczyniając się do utrwalenia w pamięci społeczeństwa losów Polski i mieszkańców Warszawy na przełomie lat 1944/45. O wdzięczności autorów tych wspomnień i środowiska żołnierzy AK „Żywiciel” niech świadczy pogrzeb Ireny z udziałem poczty sztandarowego, kompanii honorowej, werbli i salwy honorowej.

Będzie nam bardzo Ireny brakować.
Przyjaciele, koleżanki i koledzy z Zakładu Neurofizjologii.

Ważniejsze Publikacje

Łukaszewska I. Return reaction as a test of a space orientation of white rat in the horizontal and perpendicular maze. *Acta Biol. Exp.* 19: 273-280, 1959;
Łukaszewska I. Impairment of utilization of response-produced cues after frontopolar lesions in rats. *Acta Neurobiol. Exp.* 32: 513-524, 1972;
Łukaszewska I., Markowska A. Response to stimulus change: amygdalar lesion elicits similar deficit as hippocampal damage. *Acta Neurobiol. Exp.* 43: 79-88, 1983;
Łukaszewska I. Scopolamine affects response-to-change test involving 20-min retention interval after locomotor exploration in rats. *Physiol. Behav.* 53: 763-767, 1993;
Łukaszewska I., Niewiadomska G. The differences in learning abilities between spontaneously hypertensive (SHR) and Wistar normotensive rats are cue dependent. *Neurobiol. Learn. Mem.*, 63: 43-53, 1995;
Łukaszewska I., Klepaczewska A. The effect of naloxone on object exploration, object recognition and other types of spontaneous behavior. *Acta Neurobiol. Exp. (Wars)*. 57: 123-3, 1997